

Opettajankoulutus Belgiassa

Ennen kuin puhun opettajankoulutuksesta kotimaassani, on ehkä tarpeellista, että esittelen koulutusjärjestelmän rakenteen. Lapset voivat mennä kouluun 3-vuotiaana (joskus 2-vuotiaana). 3–5-vuotiaana he ovat esikoulussa (école maternelle). Koulunkäynti täytyy aloittaa viimeistään 6-vuotiaana. 6–11-vuotiaana oppilaat ovat peruskoulun ala-asteella (école primaire), ja 12-vuotiaana he siirtyvät peruskoulun yläasteelle ja lukioon (école secondaire). Belgiassa yläaste ja lukio ovat sama koulu. Nuori lopettaa koulunkäynnin tavallisesti 17-vuotiaana, ja seuraavana vuonna hän saa opiskella yliopistossa tai korkeakoulussa, joihin on harvoin pääsykokeita.

Belgiassa voi valmistua opettajaksi yliopistossa tai korkeakoulussa: korkeakoulussa koulutettu opettaja saa opettaa esikoulussa, ala-asteella ja yläasteella (école secondairen 3 ensimmäistä vuotta), kun taas yliopistossa koulutettu opettaja on työssä lukiossa (école secondairen 3 viimeistä vuotta). Viimeksi mainittu saa opettaa yläasteellakin.

Koulutus yliopistoissa

Koulutusaika yliopistossa kestää normaalisti neljä tai viisi vuotta; aika riippuu aineesta, jota opiskellaan, mutta usein myös sattuu, että opiskelija jää luokalle. Opiskeluaika on neljä vuotta humanistisissa tieteissä (filosofia, historia, ranska jne.) ja luonnontieteissä (matematiikka, maantieto, biologia, fysiikka jne.). Lain ja psykologian opiskelu kestää viisi vuotta. Belgialaisen yliopistodiplomin nimi on licence. Licence-diplomi on välttämätön opettajan ammattiin, mutta se ei sisällä yhtään opettajan pedagogisia opintoja. Siksi opiskelijat, jotka tahtovat opettajiksi, käyvät läpi usein vielä yhden vuoden pedagogiset opinnot (AESS eli Agrégation de l'Enseignement Secondaire Supérieur). Joskus on mahdollista, että opiskelijat hankkivat pedagogisen koulutuksen ja licence-diplomin samanaikaisesti, mutta tällainen limittäisyys on harvinaista, sillä opiskelu belgialaisissa yliopistoissa on melko intensiivistä.

Pedagogiset AESS-opinnot muodostuvat teoreettisista pedagogian yleisluennoista (yhteensä 95 tuntia vuodessa), teoreettisista opetettavan aineen pedagogian erityisluennoista (40 tuntia), seminaareista ja käytännön opetusharjoittelusta (20 tuntia) ja oppituntien seuraamisesta (10 tuntia).

Harjoittelutunteja belgialaisilla opiskelijoilla on naurettavan vähän. AESS-koulutusohjelma on kuitenkin parantunut: 15–20 vuotta sitten pedagogisten opintojen

suorittaminen oli pelkkä muodollisuus ja ne koostuivat vain parista luennosta ja harjoittelutunnista – seminaareja ei ollut ollenkaan. Vastuussa olleet professorit olivat harvoin kiinnostuneet AESS:sta. Nykyisin vastuussa olevat professorit ovat todellisia asiantuntijoita, jotka työskentelevät vakavasti ja pitävät työtään sydämenasianaan! Esimerkkinä pari muutosta AESS:n ohjelmaan syyskuusta 2001 alkaen: teoreettisten pedagogian erityisluentojen määrä nousee sataan tuntiin, käytännön opetusharjoittelu lisääntyy myös (40 tuntiin), mukaan tulee luentoja viestintäkasvatuksesta (15 tuntia), seminaari käytännöstä ja opettajan ammatista sekä uusia monitieteisiä luentoja.

Pari vuotta sitten opetusministeri halusi jo lisätä opetusharjoittelua, mutta hänen suunnitelmaansa ei ole toteutettu. Miksi? En tiedä, syy taitaa olla hyvin yksinkertainen: Belgia on surrealistinen maa, monessa suhteessa! Täytyy kuitenkin täsmentää, ettei Belgian ranskankielisen yhteisön hallituksen rahatilanne ole hyvä. Kun saavuin Suomeen, belgialaisena olin hyvin hämmästynyt koulujen varusteista: televisio, video ja piirtoheitin (melkein) joka luokkahuoneessa. Minun maassani kouluissa on korkeintaan 2–5 televisiota.

Koulutus korkeakouluissa

Korkeakouluissa annettu koulutus kestää normaalisti 3 vuotta – siinäkin sattuu joskus, että opiskelijoiden täytyy jäädä luokalle. Päinvastoin kuin yliopistoissa korkeakouluissa opiskelijat aikovat melkein aina opettajiksi. Ilmapiiri on siellä usein paljon rennompia ja vähemmän jännittynyt kuin yliopistossa. Korkeakouluja verrataan joskus (belgialaiseen) lukioon, ne ovat kuin lukion jatke.

Useimmat ensimmäisen vuoden opiskelijat ovat alkaneet opiskella aikaisemmin yliopistossa, mutta heitä ei ole hyväksytty tenteissä. Kuten sanoin, Belgiassa yliopistoihin ja korkeakouluihin on harvoin pääsykokeita, melkein kaikki saavat kirjoittautua niihin, mutta kaikki eivät voi saada päästötodistusta. Ensimmäiset kokeet pidetään usein yliopistovuoden lopussa toukokuussa ja kesäkuussa. Jos opiskelija ei pääse läpi tentistä (joka vuosi 30–40 % reputtaa), hän on ”tuhlannut” yhden vuoden, koska opiskelu täytyy suorittaa loppuun tiettyssä ajassa.

Monilla korkeakoulujen professoreilla on tohtorintutkinto, mutta se ei ole pakollinen. Professorit ovat kuitenkin alojensa asiantuntijoita! Korkeakoulujen päävaltti ovat pitemmät harjoitteluajat kuin yliopistoissa: korkeakouluopiskelijoilla on opetusharjoittelua koko opiskelun ajan (3 vuotta). He ovat siis hyvin valmistautuneita opettamaan esikoulussa, ala-asteella ja yläasteella (he eivät opeta lukiossa).

Vihollisveljet?

Valitettavasti elämä ei ole aina herkkua Belgian auringon alla. Nimittäin joskus sattuu, että yliopistot ja korkeakoulut kilpailevat toistensa kanssa siitä, kumpi kouluttaa paremmat opettajat. Yliopistot vetoavat laatuunsa ja tieteelliseen koulutukseensa ja korkeakoulut käytäntöön – ne ovat todellisia ammattikorkeakouluja.

Itse asiassa yliopistot ja korkeakoulut täydentävät toisiaan. Ne kouluttavat näet erilaisella tavalla tulevia opettajia, jotka opettavat myöhemmin eri tasoilla: korkeakouluista valmistuneet opettavat esikoulussa, ala-asteella ja yläasteella ja yliopistoista valmistuneet lukiossa, viimeisessä vaiheessa ennen korkeakouluopetusta tai työelämään pääsyä. Eri tasoilla opetusmenetelmät ja oppilaille asetetut vaatimukset ovat äärimmäisen erilaisia.

François Renaville

Kirjoittaja vietti lukuvuoden 1998-1999 Suomessa Lingua-apuopettajana. Kesällä 1999 hän palasi Belgiaan, Liègeen, jossa hän lukuvuonna 1999-2000 täydensi opintojaan suorittamalla muun muassa opetusbarjoittelun. Syksystä 2000 hän on taas Suomessa. Artikkelit ei ole käännös, vaan kirjoittaja on kirjoittanut sen suoraan suomeksi.